

کلیات ادبی

در این قسمت می خوانید

۱- تاریخ ادبیات

۲- خلاصه زبان نگارش فارسی

۳- آرایه های ادبی

فصل ۱

تاریخ ادبیات

توجه آثاری که زیرشان خط کشیده شده مهمتر هستند.

الف) تاریخ ادبیات چارک اول

- ۱- سعدی : قرن ۷، آثارش : ۱- بوستان (مثنوی اخلاقی) ۲- گلستان (نثری است آمیخته با نظم - نثر مسجع) ۳- غزلیات.
- ۲- فردوسی : قرن ۴ و ۵، اثرش : شاهنامه (مثنوی - برجسته‌ترین اثر حماسی فارسی).
- ۳- دکتر سید جعفر شهیدی : معاصر، اثرش : ترجمه نهج البلاغه.
- ۴- ابوالفضل بیهقی : قرن ۵، اثرش : تاریخ بیهقی (تاریخ مسعودی) (درباره تاریخ سلطنت مسعود غزنوی).
- ۵- عبدالحسین زرین کوب : آثارش : ۱- کارنامه‌ی اسلام، ۲- پله پله تا ملاقات خدا، ۳- سرّ نی، ۴- نقد ادبی، ۵- بحر در کوزه.
- ۶- محمد عوفی : قرن ۶ و ۷، آثارش : ۱- جوامع الحکایات، ۲- لباب الالباب.
- ۷- مرتضی مطهری : معاصر، آثارش : ۱- جهان‌بینی توحیدی، ۲- تماشاگاه راز، ۳- مسأله حجاب، ۴- خدمات متقابل ایران و اسلام، ۵- سیری در نهج البلاغه.
- ۸- عبدالحسین امینی : معاصر، اثرش : الغدیر.
- ۹- سید صدرالدین بلاغی : معاصر، اثرش : قصص قرآن، ترجمه صحیفه سجّادیه.
- ۱۰- صائب تبریزی : قرن ۱۱، شهرت او در غزل است و نماینده سبک هندی (اصفهانی) است.
- ۱۱- امام محمد (ابوحامد) غزالی : قرن ۵، آثارش : ۱- احیاء العلوم الدین (به زبان عربی)، ۲- کیمیای سعادت.
- ۱۲- محمد حسین بهجتی : اثرش : مکتب اسلام.
- ۱۳- جلال‌الدین محمد بلخی (مولوی / مولانا) : عارف و شاعر قرن ۷، آثارش : ۱- مثنوی معنوی (در شش دفتر، معروف‌ترین مثنوی عرفانی)، ۲- غزلیات شمس (مجموعه غزلیاتی که به نام شمس تبریزی سروده است)، ۳- فیه ما فیه (به نثر).
- ۱۴- مکارم شیرازی : اثرش : ۱- خدا را چگونه بشناسیم، ۲- پاسخ به پرسشهای مذهبی.

ب) تاریخ ادبیات چارک دوم

- ۱۵- عنصر المعالی کیکاوس : قرن ۵، اثرش : قابوسنامه (در چهل و چهار باب، در نصیحت به فرزندش گیلانشاه نوشته است).
- ۱۶- میرزا محمد تقی (لسان‌المک) : معاصر، اثرش : ناسخ التواریخ (به نثر مصنوع).
- ۱۷- نظامی عروضی سمرقندی : قرن ۶، اثرش : چهار مقاله (مجمع النوادر) (به نثر مصنوع).
- ۱۸- محمد رضا حکیمی : معاصر، اثرش : ۱- امام در عینیت جامعه، ۲- ادبیات و تعهد در اسلام، خورشید مغرب.
- ۱۹- جامی (نورالدین عبدالرحمن) : قرن ۹، آثارش : ۱- نفحات الانس، ۲- بهارستان، ۳- لیلی و مجنون، ۴- یوسف و زلیخا، ۵- خردنامه‌ی اسکندری.
- ۲۰- جلال آل احمد : معاصر، آثارش : ۱- کارنامه‌ی سه‌ساله، ۲- خسی در میقات، ۳- غریب‌دگی، ۴- مدیر مدرسه، ۵- سه‌تار، ۶- زن زیادی، ۷- در خدمت و خیانت روشنفکران.
- ۲۱- ذبیح‌الله منصوری : اثرش : ترجمه کتاب قهرمانان تمدن (نویسندگان این کتاب «ژوزف کاتلر» و «هیم جاف» هستند).

۲۲- هاشم الحسنی : اثرش : زندگینامه‌ی امیرالمؤمنین علی(ع).

۲۳- ابوالقاسم حالت : اثرش : زمزمه‌ی دلباختگان.

۲۴- خواجه‌ی کرمانی : قرن ۸، آثارش : خمس‌های به تقلید از نظامی دارد که شامل پنج کتاب به نامهای : همای و همایون، گل و نوروز، روضه‌الانوار، کمال نامه و گوهرنامه است.

۲۵- سعدالدین وراوینی : قرن ۷، اثرش : مرزبان‌نامه

۲۶- سنایی (ابوالمجد آدم) : شاعر و عارف و نویسنده قرن ۶، آثارش : ۱- حدیقه‌الحقیقه (مثنوی عرفانی - اخلاقی)، ۲- طریق التحقیق، ۳- کارنامه‌ی بلخ، ۴- سیر العباد الی المعاد.

ج) تاریخ ادبیات چارک سوم

۲۷- نظامی گنجوی : شاعر داستان‌پرداز قرن ۶، آثارش که به خمس‌ه‌ی پنج‌گنج معروف است عبارتند از : ۱- مخزن‌الاسرار،

۲- خسرو و شیرین، ۳- لیلی و مجنون، ۴- هفت پیکر، ۵- اسکندرنامه.

۲۸- قائم‌مقام فراهانی : اثرش : منشآت.

۲۹- احمد ناظرزاده کرمانی : اثرش : گل نرگس

۳۰- شیخ بهایی : قرن ۱۱، اثرش : کشکول، نان و حلوا، شیر و شکر.

۳۱- خواجه نظام‌الملک : قرن ۵، اثرش، سیاستنامه (سیرالملوک).

۳۲- عبدالکریم هاشمی‌نژاد : اثرش : رهبران راستین.

۳۳- فخرالدین علی صفی : اثرش : لطایف الحیل.

۳۴- علی مرزبان راد : ۱- خسرو و انوشیروان در ادب فارسی، ۲- دستور سودمند.

۳۵- امید مجد : اثرش : ترجمه منظوم قرآن کریم.

۳۶- ابن جوزی : قرن ۶، اثرش : تلبیس ابلیس.

۳۷- خواجه نصیر طوسی : قرن ۸ و ۷ اثرش : اخلاق ناصری.

۳۸- رودکی : قرن ۴ (پدر شعر فارسی)

د) تاریخ ادبیات چارک چهارم

۳۹- رضا شفق‌زاده : اثرش : تاریخ ادبیات ایران.

۴۰- حمید سبزواری : سروده‌ی سپید.

۴۱- آیت‌الله بهشتی : اثرش : خدا از دیدگاه قرآن.

۴۲- کتاب «فن نگارش» : اثر علی اکبر فرزام‌پور و دکتر محمد جعفر محجوب.

۴۳- حدود العالم : مؤلف آن نامعلوم است.

۴۴- ناصر خسرو قبادیانی بلخی : شاعر و نویسنده‌ی قرن ۵، آثارش : ۱- سفرنامه، ۲- وجه دین، ۳- جامع‌الحکمتین، ۴- خوان اخوان، ۵- زاد‌المسافرین.

۴۵- سید خلیل خلیلیان : اثرش : سیمای زنان در قرآن.

۴۶- بابا افضل کاشانی : مصنفات.

۴۷- عزالدین کاشانی : مصباح‌الهدایه.

۴۸- جلال‌الدین همایی : مقدمه‌ای بر مصباح‌الهدایه.

۴۹- امام خمینی : چهل حدیث.

- ۵۰- ابوریحان بیرونی : قرن ۴ و ۵ آثارش : قانون مسعودی، آثار الباقیه، تحقیق ماللهند، التفهیم.
- ۵۱- شیخ نجم‌الدین رازی : قرن ۷، اثرش : مرصاد العباد.
- ۵۲- ابوعلی سینا : قرن ۵ و ۴، آثارش : شفا، قانون، اشارات، نجات، دانشنامه‌ی علایی.
- ۵۳- عطار (شیخ فریدالدین) : قرن ۶، آثارش : ۱- منطق‌الطیر ۲- تذکره الاولیا ۳- مختارنامه ۴- مصیبت‌نامه
- ۵۴- اسدی طوسی : گرشاسب‌نامه، فرهنگ لغت فرس (نخستین لغتنامه فارسی)
- ۵۵- حسن فصیحی شیرازی : اثرش : گل نرگس.
- ۵۶- خواجه عبدالله انصاری : قرن ۴، آثارش : مناجات‌نامه، الهی‌نامه، زادالعارفین
- ۵۷- عین‌القضاة همدانی : مکاتیب، نامه‌ها، تمهیدات.
- ۵۸- محمدبن منور : اسرار التوحید (در شرح احوال و اقوال جدش ابوسعید ابوالخیر)
- ۵۹- نیما یوشیج : ماخ‌اولا، افسانه.
- ۶۰- ابوبکر عتیق نیشابوری : قصص القرآن.
- ۶۱- ابواسحق نیشابوری : قصص الانبیا.
- ۶۲- عبید زاکانی : طنز پرداز قرن ۸، آثارش : موش و گربه، رساله دلگشا، صد پند.
- ۶۳- شاهرخ مسکوب : مقدمه‌ای بر رستم و اسفندیار.
- ۶۴- اسدی طوسی : گرشاسب‌نامه.
- ۶۵- مهدی اخوان ثالث : از این اوستا.
- ۶۶- مهدی حمیدی شیرازی : پس از یک سال.
- ۶۷- احمد غزالی : سوانح العشاق.
- ۶۸- محمد رضا شفیعی کدکنی : در کوچه باغهای نیشابور.
- ۶۹- سعید نفیسی : ماه نخشب.
- ۷۰- سهراب سپهری : حجم سبز.
- ۷۱- لطفعلی بیگ آذربگدلی : یوسف و زلیخا (به تقلید از جامی)، تذکره آتش (آتشکده آذر) در شرح حال شعرای پارسی‌گو تا زمان مؤلف.
- ۷۲- شهریار : شاعر غزلسرای معاصر و از ارادتمندان اهل بیت، اثرش : حیدر بابایه سلام.

آزمون (۱) تاریخ ادبیات

۱- «چهار مقاله» اثر کیست و چه نوع نثری دارد؟ (دولتی ۸۹ - نوبت صبح)

(۱) عنصرالمعالی - مرسل (۲) نظامی گنجوی - فنی (۳) نظامی عروضی - مصنوع (۴) نصرالله منشی - متکلف

۲- مؤلفین آثار زیر، به ترتیب در کدام گروه آمده است؟ (دولتی ۸۹ - نوبت صبح)

«منشآت، کشکول، سیاست‌نامه، لطایف الحیل، کیمیای سعادت»

(۱) خواجه نظام‌الملک، دهخدا، امام محمد غزالی، عبید زاکانی، شیخ بهایی
(۲) خواجه نظام‌الملک، شیخ بهایی، امام محمد غزالی، قائم مقام فراهانی، امام محمد غزالی
(۳) قائم مقام فراهانی، دهخدا، خواجه نظام‌الملک، عبید زاکانی، فخرالدین علی صفی
(۴) قائم مقام فراهانی، شیخ بهایی، خواجه نظام‌الملک، فخرالدین علی صفی، امام محمد غزالی

۳- «ناسخ التواریخ» به کدام نثر نوشته شده است؟ (دولتی ۸۹ - نوبت عصر و علمی - کاربردی ۸۹)

(۱) فنی (۲) مرسل (۳) مصنوع (۴) مسجع

۴- انتساب چند اثر به گویندگان و مؤلفین مقابل آنها، نادرست است؟ (دولتی ۸۹ - نوبت عصر)

(جوامع الحکایات : عوفی)، (کارنامه اسلام: محمد جعفر شهیدی)، (جهان‌بینی توحیدی: مرتضی مطهری)، (الغدير : علامه امینی)،
(کیمیای سعادت : احمد غزالی)، (قابوس‌نامه : عنصرالمعالی)، (بهارستان : جامی)، (کارنامه سه ساله : جلال آل احمد)
(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۵- «کارنامه سه ساله» از آثار کدام نویسنده است؟ (دولتی ۸۸ - نوبت صبح)

(۱) رضا زاده شفق (۲) محمد رضا حکیمی (۳) جلال آل احمد (۴) عبدالحسین زرین کوب

۶- «لطایف الحیل» از آثار کیست؟ (دولتی ۸۸ - نوبت عصر و علمی - کاربردی ۸۹)

(۱) ابوحامد غزالی (۲) قائم مقام فراهانی (۳) سید صدرالدین بلغی (۴) فخرالدین علی صفی

۷- نویسندگان آثار «کیمیای سعادت - کارنامه سه ساله - جوامع الحکایات - کارنامه اسلام» به ترتیب عبارت‌اند از

(دولتی ۸۷ - نوبت صبح)

(۱) سدیدالدین محمد عوفی - جلال آل احمد - امام محمد غزالی - زرین کوب
(۲) سدیدالدین محمد عوفی - زرین کوب - امام محمد غزالی - جلال آل احمد
(۳) امام محمد غزالی - زرین کوب - سدیدالدین محمد عوفی - جلال آل احمد
(۴) امام محمد غزالی - جلال آل احمد - سدیدالدین محمد عوفی - زرین کوب

۸- پدیدآورنده‌ی کدام اثر، در برابر آن، درست معرفی نشده است؟ (دولتی ۸۷ - نوبت عصر)

(۱) الغدير از عبدالحسین امینی (۲) کیمیای سعادت از ابوحامد غزالی
(۳) چهار مقاله از نظامی عروضی (۴) منشآت از خواجه نظام‌الملک

۹- مؤلف کدام اثر، در برابر آن، نادرست آمده است؟ (علمی - کاربردی ۸۷)

(۱) چهار مقاله، اثر نظامی عروضی (۲) بهارستان، اثر خواجه نصیرالدین طوسی
(۳) قابوس‌نامه، اثر عنصرالمعالی کیکاووس (۴) منشآت، اثر قائم مقام فراهانی

۱۰- مؤلف کدام اثر، درست مطرح نشده است؟ (علمی - کاربردی ۸۷)

(۱) مرزبان‌نامه، اثر سعدالدین وراوینی (۲) لطایف الحیل، اثر فخرالدین علی صفی
(۳) جوامع الحکایات، اثر سدیدالدین محمد عوفی (۴) اخلاق ناصری، اثر امام محمد غزالی

۱۱- مؤلفین آثار «جوامع الحکایات، کیمیای سعادت، کارنامه اسلام» به ترتیب کدام است؟ (دولتی ۸۶)

(۱) خواجه نصیرالدین، عین القضاة، عنصری (۲) عوفی، عین القضاة، اسلامی ندوشن
(۳) خواجه نظام‌الملک، امام غزالی، زرین کوب (۴) عوفی، ابوحامد غزالی، زرین کوب

۱۲- این شاعر نامدار قرن سوم و چهارم را پدر شعر فارسی نامیده‌اند. او کیست؟ (آزاد ۸۶)

(۱) فردوسی (۲) عنصری (۳) سعدی (۴) رودکی

۱۳- کدام کتاب از آثار امام محمد غزالی است؟ (دولتی ۸۳)

(۱) اسرار التوحید (۲) کیمیای سعادت (۳) مرصاد العباد (۴) قصص قرآن

۱۴- نام نویسندگان کتابهای «کارنامه اسلام» و «جوامع الحکایات» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟ (دولتی ۸۲)

- (۱) امام محمد غزالی - شیخ احمد غزالی
(۳) عبدالحسین زرین کوب - سدیدالدین محمد عوفی
(۲) عبدالحسین زرین کوب - شیخ احمد غزالی
(۴) ابوسعید ابی‌الخیر - سدیدالدین محمد عوفی

۱۵- کدام گزینه از آثار حکیم ناصر خسرو قبادیانی نیست؟ (آزاد ۸۲)

- (۱) زادالمسافرین (۲) وجه دین (۳) خوان اخوان (۴) کارنامه بلخ

۱۶- در کدام گزینه عنوان اثری از سنایی غزنوی آمده است؟ (علمی - کاربردی ۸۱)

- (۱) منطق الطیر (۲) مختارنامه (۳) حدیقه الحقیقه (۴) تذکره الاولیا

۱۷- «مرصاد العباد» اثر کیست؟ (دولتی ۷۹)

- (۱) احمد غزالی (۲) ابوبکر عتیق نیشابوری (۳) شیخ نجم‌الدین رازی (۴) عین‌القضاه همدانی

۱۸- نویسنده کتاب «جوامع الحکایات» کیست؟ (آزاد ۷۹)

- (۱) شیخ نجم‌الدین رازی (۲) محمد عوفی (۳) عطار نیشابوری (۴) ناصر خسرو قبادیانی

۱۹- مؤلف کدام کتاب، درست معرفی نشده است؟ (دولتی ۷۶)

- (۱) گرشاسب‌نامه از اسدی طوسی (۲) کارنامه اسلام از طه حسین
(۳) قابوس‌نامه از یکاؤوس بن اسکندر (۴) سیری در نهج‌البلاغه از مرتضی مطهری

۲۰- مؤلف «کارنامه اسلام» کیست؟ (دولتی ۷۴)

- (۱) امام محمد غزالی (۲) خواجه عبدالله انصاری (۳) شهید مطهری (۴) عبدالحسین زرین کوب

۲۱- کدام کتاب از آثار عطار است؟ (دولتی ۷۰)

- (۱) خوان اخوان (۲) منطق الطیر (۳) وجه دین (۴) هفت پیکر

۲۲- کتاب «الغدير» اثر چه کسی است؟

- (۱) دکتر علی شریعتی (۲) عبدالحسین امینی (۳) غلامحسین یوسفی (۴) مرتضی مطهری

۲۳- کدام کتاب اثر «صدرالدین بلاغی» است؟

- (۱) قصص قرآن (۲) مکتب اسلام (۳) قهرمانان تمدن (۴) پاسخ به پرسش‌های مذهبی

۲۴- نویسنده کدام اثر درست معرفی نشده است؟

- (۱) دیوان شمس : مولانا (۲) مرزبان‌نامه : سعدالدین وراوینی
(۳) زمزمه‌ی دل‌باختگان : نصرالله مردانی (۴) مصنفات : بابا افضل کاشانی

۲۵- مؤلف آثار «رهبران راستین و لطایف الحیل» به ترتیب چه کسی است؟

- (۱) شهید بهشتی - ابن جوزی (۲) طاهره صفارزاده - عبید زاکانی
(۳) حسن حسینی - شیخ بهایی (۴) عبدالکریم هاشمی‌نژاد - فخرالدین علی صفی

۲۶- در کدام گزینه به ترتیب نام اثری از «علی مرزبان راد و سید خلیل خلیلیان» آمده است؟

- (۱) تاریخ ادبیات ایران - گل نرگس (۲) مرزبان‌نامه - زمزمه دل‌باختگان
(۳) دستور سودمند - سیمای زنان در اسلام (۴) امام در عینیت جامعه - زندگی‌نامه امیرالمؤمنین (ع)

۲۷- نویسنده‌ی «تلبیس ابلیس و تاریخ مسعودی» به ترتیب اثر چه کسانی هستند؟

- (۱) ابن جوزی و ابوالفضل بیهقی (۲) علی اکبر فرزام‌پور مسعود غزنوی
(۳) محمد جعفر محبوب و بهرام‌شاه غزنوی (۴) میرزاده عشقی و محمدبن جریر طبری

۲۸- ترجمه منظوم قرآن کریم و تذکره‌الاولیا اثر چه کسانی هستند؟

- (۱) امید مجد و عطار (۲) موسوی گرم‌رودی و جامی (۳) سیمین دانشور و نظامی (۴) امین فقیری و خواندمیر

۲۹- کدام گزینه اثر خواجه عبدالله انصاری است؟

- (۱) خوان اخوان (۲) زادالعارفین (۳) وجه دین (۴) جامع‌الحکمتین

۳۰- صائب تبریزی شاعر چه قرنی است و شهرت او در چه نوع شعری است و سبک شعری او چیست؟

- (۱) قرن ۱۱، غزل، سبک اصفهانی (۲) قرن ۱۰، غزل، سبک هندی
(۳) قرن ۱۱، قصیده، سبک هندی (۴) قرن ۱۰، مثنوی، سبک عراقی

پاسخنامه

- ۱- گزینه (۳) (برگزیده متون ادب فارسی، ص ۷۷)
- ۲- گزینه (۴)
- ۳- گزینه (۳) (برگزیده متون ادب فارسی، ص ۷۶)
- ۴- گزینه (۲) ۱- کارنامه اسلام اثر عبدالحسین زرین کوب، ۲- کیمیای سعادت اثر محمد (ابوحامد) غزالی است.
- ۵- گزینه (۳)
- ۶- گزینه (۴)
- ۷- گزینه (۴)
- ۸- گزینه (۴) منشآت اثر قائم مقام فراهانی است.
- ۹- گزینه (۲) بهارستان اثر جامی است.
- ۱۰- گزینه (۴) اخلاق ناصری اثر خواجه نصیر طوسی است.
- ۱۱- گزینه (۴)
- ۱۲- گزینه (۴)
- ۱۳- گزینه (۲) سایر گزینه‌ها اثر: (۱) محمدبن منور؛ (۳) شیخ نجم الدین رازی، (۴) سید صدرالدین بلاغی است.
- ۱۴- گزینه (۳)
- ۱۵- گزینه (۴) کارنامه بلخ اثر سنایی غزنوی است.
- ۱۶- گزینه (۳) سایر گزینه‌ها اثر «شیخ فریدالدین عطار نیشابوری» است.
- ۱۷- گزینه (۳)
- ۱۸- گزینه (۲)
- ۱۹- گزینه (۲) کارنامه اسلام اثر «زرین کوب» است.
- ۲۰- گزینه (۴)
- ۲۱- گزینه (۲) سایر گزینه‌ها اثر: (۱) و (۳) ناصر خسرو؛ (۴) نظامی، است.
- ۲۲- گزینه (۲)
- ۲۳- گزینه (۱) سایر گزینه‌ها اثر: (۲) محمد حسین بهجتی؛ (۳) ژوزف کاتلرو هیم جاف؛ (۴) مکارم شیرازی است.
- ۲۴- گزینه (۳) زمزمه دلباختگان اثر ابوالقاسم حالت است.
- ۲۵- گزینه (۴)
- ۲۶- گزینه (۳)
- ۲۷- گزینه (۱) تاریخ مسعودی نام دیگر کتاب بیہقی است.
- ۲۸- گزینه (۱)
- ۲۹- گزینه (۲) سایر گزینه‌ها اثر ناصر خسرو است.
- ۳۰- گزینه (۱) سبک اصفهانی نام دیگر سبک هندی است.

فصل ۲

خلاصه زبان و نگارش فارسی

گفتار اول : نویسنده، نوشته، نگارش

مشخصات یک نویسنده خوب :

۱- روشنی و وسعت اندیشه، ۲- قدرت تخیل، ۳- لطافت ذوق، ۴- دقت و باریک بینی، ۵- ابتکار و نوآوری، ۶- آشنایی با ادبیات ملی، ۷- تسلط بر زبان مادری و آشنایی با زبان عربی و یک یا دو زبان خارجی، ۸- شناخت موقعیت و محیط، ۹- واقع بینی و حقیقت گرایی، ۱۰- شهامت ادبی، ۱۱- صراحت لهجه، ۱۲- آگاهی و تسلط کافی به موضوع، ۱۳- نظم فکری، ۱۴- قدرت استدلال، ۱۵- نداشتن اطناب ملال آور و ایجاز خلل افزا در گفتار، ۱۶- رعایت وحدت موضوع و نظم مطالب، ۱۷- دقت در هماهنگی و برابری لفظ و معنی، ۱۸- شیوایی و رسایی و استواری کلام، ۱۹- گرمی و شورانگیزی بیان، ۲۰- به کار گرفتن آرایه های سخن در حد معقول و مطلوب، ۲۱- رعایت همواری و خوش آهنگی واژه ها و ترجیح دادن ترکیبها و واژه های مأنوس و قابل فهم فارسی بر واژه های بیگانه و واژه های کهن فارسی و واژه های دشوار عربی، ۲۲- اجتناب از آوردن زبان محاوره مگر هنگام نقل قول در داستانها و نمایشنامه ها و قرار دادن نتایج اخلاقی و اجتماعی در نوشته.

۱- کدام گزینه از ویژگیهای یک نویسنده خوب است؟ (آزاد ۷۵)

(۱) قدرت نوشتاری (۲) تسلط بر موضوع (۳) واژه شناسی (۴) انتخاب موضوع

ویژگیها و مشخصات یک نوشته خوب

الف) مشخصات یک نوشته خوب از حیث مفهوم و محتوا و پیام :

۱- پاسخگوی نیاز معنوی، روحی و اعتقادی مردم باشد. ۲- نیروی خلاقه تخیل را در افراد تربیت و تقویت کند و ذوق و استعداد خفته و نهفته آنان را بیدار سازد. ۳- آگاهی و رشد دینی، اجتماعی و سیاسی مردم را بالا ببرد. ۴- مردم را به میهن دوستی و دفاع از میهن و همچنین به دوستی هم میهنان و همه افراد بشر ترغیب کند. ۵- افراد جامعه را با حوادث تازه زمان آشنا سازد و آنان را در تعیین خط مشی آینده رهبری کند. ۶- با زیباییهای لفظی و معنوی، جوانان را به مطالعه بکشانند. ۷- ارزش وقت را بر نوجوانان روشن سازد. ۸- به استواری و پایداری ایمان و اراده و احساس مسئولیت فراخواند. ۸- پرچم فضل و فضیلت را در اجتماع به اهتزاز درآورد و جامعه را به سوی پیشرفت و آسایش و سعادت و کمال رهنمون گردد.

۲- کدام گزینه نمیتواند در نقطه چین دوم آورده شود؟ (آزاد ۸۰)

همه گزینه ها جز گزینه از مشخصات یک نوشته خوب است که بتواند پاسخگوی باشد.

(۱) نیاز معنوی (۲) نیاز اعتقادی
(۳) مسئولیت برانگیزی در برابر خدا (۴) نیاز مادی

ب) ویژگیهای یک نوشته خوب از حیث سبک نگارش و آیین نویسی :

۱- ساده نویسی (سادگی از ضروریات نوشته است، ولی نویسنده نباید در این امر افراط ورزد، بلکه باید نوشته او ساده و روان و در عین حال شیوا و رسا باشد). ۲- عفت قلم و پاکی فکر. ۳- وحدت موضوع (منظور از وحدت موضوع، فراهم آمدن تناسب و ربط طبیعی معانی مورد بحث در نوشته با یکدیگر است). ۴- استفاده بجا و مناسب از صنایع ادبی و آرایه های کلامی. ۵- نقل صحیح و

بموقع سخن دیگران. ۶- اختصار. ۷- پرهیز از مقدمه‌چینی و قلم‌فرسایی بی‌مورد و بی‌ارتباط. ۸- پرهیز از واژه‌های دشوار و بیگانه. ۹- املای صحیح کلمات. ۱۰- رعایت نکات دستوری. ۱۱- رعایت قواعد نشانه‌گذاری (یکی از عواملی که در روشنی بیان نویسنده و سهولت درک خواننده سخت مؤثر است، رعایت قواعد نشانه‌گذاری است). ۱۲- خوانا بودن خط. ۱۳- نظم و ترتیب و نظافت. ۱۴- آوردن هر یک از انواع مطالب در یک بند جدا و مستقل. ۱۵- موزون بودن. ۱۶- توجه به مخاطب.

۳- کدام عبارت، از مشخصات یک نوشته خوب، از حیث سبک نگارش و آیین درست‌نویسی نیست؟ (علمی - کاربردی ۸۷)

- (۱) صنایع ادبی در گنجینه‌ی زیبایی و خوشایندی اثر و جلب توجه خواننده سخت مؤثر است و نوشته را گیرا تر و خواندنی‌تر می‌سازد.
- (۲) نوشته باید پاسخگوی نیاز معنوی، روحی و اعتقادی مردم باشد و خواننده را نسبت به مسؤولیت خویش در برابر خدا و خلق آگاه سازد.
- (۳) نوشته تا سرحد امکان، مختصر و مفید باشد و از بحثهای خارج از موضوع جداً خودداری شود مگر اینکه برای اثبات نکته یا مطلبی، ضرورتی پیش آید.
- (۴) نویسنده باید در سراسر نوشته از اصل موضوع دور نیفتد و تمام بحثها و مثالها و آرایشگری‌ها و اجزای نوشته با هماهنگی کامل، پیرامون موضوع اصلی دور زند و تأثیری واحد در ذهن خواننده القا کند.

۴- همه گزینیه‌ها جز گزینه از مشخصات یک نوشته خوب و مناسب است که نوشته باید: (آزاد ۷۹)

- (۱) ضرورتاً از تشبیه، استعاره و انواع آرایشهای کلامی برخوردار باشد.
- (۲) پاسخگوی نیاز معنوی، روحی و اعتقادی مردم جامعه خود باشد.
- (۳) از حیث سبک و آیین درست‌نویسی ویژگی یک نوشته خوب را دارا باشد.
- (۴) از حیث کاربرد الفاظ بی‌مقدار و زشت برای تحقیر دیگران پاک و منزّه باشد.

عوامل مؤثر در کسب مهارت نوشتن عبارتند از:

- ۱- خواندن. یکی از بهترین و مؤثرترین وسایل کسب مهارت در نوشتن، خواندن است. کسب مهارت در نوشتن از طریق مطالعه درست‌ترین و سودبخش‌ترین راه است. ۲- نوشتن.

چند سفرنامه معروف :

خسی در میقات، اورازان و تات‌نشینهای بلوک زهرا اثر جلال آل احمد، از پاریز تا پاریس اثر محمدابراهیم باستانی پاریزی.

مراحل نگارش :

(الف) تفکر و دقت. (ب) تهیه طرح : (طرح هر مقاله یا نوشته عبارت است از نقشه کار یا فهرست نکات اصلی به ترتیبی که باید نوشته شود). (ج) گردآوری اطلاعات. (د) تهیه پیشنویس. (هـ) خواندن پیشنویس و اصلاح آن از نظر انشایی و دستوری و نقطه‌گذاری و محتوا. (و) پاک‌نویس یا ماشین کردن مقاله یا گزارش. (ز) مطالعه و بررسی دقیق مقاله یا گزارش پاک‌نویس شده.

گفتار دوم : شیوه املای فارسی

قاعده ۱- حد و استقلال دستوری هر کلمه، از نظر معنی و عمل دستوری آن، باید حفظ گردد و هر کلمه مستقل، جدا از کلمه‌های دیگر نوشته شود؛ یعنی:

بنویسیم	ننویسیم
جناب عالی	جنابعالی
هیچ کس	هیچکس

بنویسیم	ننویسیم
دانشسرای عالی	دانشسرایعالی
وزارت فرهنگ	وزارتفرهنگ

۵- کدام گروه از کلمه‌ها با شیوه املای فارسی تطبیق نمی‌کنند؟ (دولتی ۸۷ - نوبت صبح)

- (۱) نگهداری - شاهنامه - ستم‌ستیز
- (۲) بلافصل - کشتزار - بی‌سر و پا
- (۳) علاقه‌مند - جامه‌ها - علی‌حده
- (۴) هیچکس - دانشسرایعالی - چکار می‌کنی

نکته

کلمه‌های «را»، «ای»، «تو»، «یک»، «که»، «چه» (حرف ربط و حرف ندا و ضمیر و صفت شمارشی و صفت پرسشی و تعجبی) و «این» و «آن» (صفت اشاره) را نباید به کلمه‌های دیگر چسباند؛ یعنی:

بنویسیم	نویسیم	بنویسیم	نویسیم
چه گویم	چگویم	دوست را	دوسترا
چه کار می‌کنی	چکار میکنی	ای دوست	ایدوست
این کار	اینکار	تو را	تورا
آن کس	آنکس	یک روز	یکروز
آن دم	آندم	که را	کرا

۶- کدام گزینه با توجه به دستور زبان و رسم‌الخط درست است؟ (آزاد ۸۳)

- (۱) آن مرد گفت: «یک سال تلاش بهتر از صد سال رنج دیدن باشد.»
- (۲) آنروز را فراموش مکن که یکدم به تو مهلت ماندن داده نمی‌شود.
- (۳) می‌دانم که روزگار تقدیر هیچکسی را وفا و مهر نشان ندهد.
- (۴) آندم را از یاد مبر که در بارگاهش باید به جا و بایسته سخن بگوئی.

نکته

«چه» در کلمه‌هایی نظیر چرا (به معنی «برای چه»، نه به معنی «چه چیز را») و چسان، چگونه، چطور، چکاره باید پیوسته نوشته شود؛ یعنی:

بنویسیم	نویسیم	بنویسیم	نویسیم
چقدر	چه قدر	چرا	چه را
چطور	چه طور	چسان	چه سان

نکته

هرگاه «چه» و «که» با «آن»، «این»، «چنان» و «همچنان» ترکیب شود، باید پیوسته نوشته شود؛ یعنی:

بنویسیم	نویسیم	بنویسیم	نویسیم
همچنانکه	همچنان که	آنکه	آن که
چنانچه	چنان چه	اینکه	این که
آنچه	آن چه	چنانکه	چنان که

تذکر

«که» اگر به معنای کس یا کسی که باشد جدا نوشته می‌شود.

مثال: آن که خدا را فراموش نکند، خدا او را فراموش نمی‌کند.

نکته

«است» را هرگز نباید به «که» متصل نوشت؛ یعنی:

بنویسیم	نویسیم	بنویسیم	نویسیم
مردی است که	مردی استکه	درست است که	درست استکه

قاعده ۲- هرگاه دو یا چند کلمه با هم ترکیب شود و از ترکیب آنها کلمه تازه‌ای با مفهوم و معنی دیگری غیر از مفهوم هر یک از اجزای ترکیب‌شونده پدید بیاید، باید آنها را پیوسته نوشت؛ مثلاً «کتاب» دارای یک معنی ویژه است و «خانه» نیز دارای معنی خاصی است، اما «کتابخانه» دیگر نه معنی «کتاب» را دارد و نه معنی «خانه»؛ بنابراین، اجزای چنین کلمات مرکبی را باید متصل نوشت، تا معنی تازه به ذهن القا شود؛ یعنی:

بنویسیم	نویسیم	بنویسیم	نویسیم
شاهنامه	شاهنامه	اینجا	اینجا
دانشنامه	دانشنامه	آنجا	آنجا
دوستکام	دوستکام	اینجانب	اینجانب
صاحب‌دل	صاحب‌دل	به‌بود	به‌بود
نیک‌بخت	نیک‌بخت	چیست آن	چیست آن
پنج‌ساله	پنج‌ساله	نگهداری	نگهداری
بزرگ‌داشت	بزرگ‌داشت	پنج‌شنبه	پنج‌شنبه
یک‌باره	یک‌باره	یکدیگر	یکدیگر
هم‌خوانی	هم‌خوانی	هیچ‌کاره	هیچ‌کاره

۷- رسم‌الخط کدام گروه از کلمه‌های زیر، نادرست است؟ (دولتی ۸۸ - نوبت صبح)

- (۱) چنان‌که - آن‌چه - آنکس - این‌جانب - پنج‌شنبه
(۲) یکدیگر - هیچ‌کاره - صاحب‌دل - هم‌منزل - کین‌توز
(۳) پیشامد - هماواز - بلا تکلیف - مابازار - بلا فصل
(۴) بیقرار - همدل - کشتزار - همراهی - همنشین

۸- رسم‌الخط و املای کدام گروه از کلمه‌های زیر، نارواست؟ (دولتی ۷۷)

- (۱) به‌کار بُرد - به‌دست آورد - همدل
(۲) این‌جانب - این‌جا - آن‌چه
(۳) این‌کار - آن‌کس - یک‌روز
(۴) دانشکده - یکدیگر - پیشامد

۹- رسم‌الخط و املای کلمات کدام گزینه نادرست است؟ (دولتی ۷۲)

- (۱) هوای کوهستانی (۲) کوه آتش‌فشان (۳) پیشامد ناگوار (۴) انسان نازک‌دل

نکته اگر پیوسته نوشتن اجزای کلمه مرکب، باعث اشتباه یا دشواری در خواندن یا نوشتن کلمه شود یا خلاف عرف به نظر بیاید، چنین کلمه‌هایی را جدا، اما نزدیک به هم باید نوشت؛ یعنی:

بنویسیم	نویسیم	بنویسیم	نویسیم
هم‌منزل	هم‌منزل	ستم‌ستیز	ستم‌ستیز
کین‌توز	کین‌توز	مشتق‌پذیر	مشتق‌پذیر
عدالت‌پیشه	عدالت‌پیشه	دانش‌آموز	دانش‌آموز
بی‌تربیت‌تر	بی‌تربیت‌تر	سخت‌تر	سخت‌تر

نکته هرگاه جزء دوم کلمه مرکب با «آ» آغاز شود، در ترکیب، مد (~) از روی «الف» حذف می‌شود؛ یعنی:

بنویسیم	نویسیم	بنویسیم	نویسیم
پیشاهنگ	پیشاهنگ / پیش‌آهنگ	هماواز	هما‌آواز / هم‌آواز
دلاویز	دلاویز / دل‌آویز	ناماور	نام‌آور / نام‌آور
پیشامد	پیش‌آمد / پیش‌آمد	رهاورد	ره‌آورد / ره‌آورد
دلارام	دل‌آرام / دل‌آرام	خوشایند	خوش‌آیند / خوش‌آیند

۱۰- رسم‌الخط و املای کدام گروه از کلمه‌های زیر درست است؟ (دولتی ۷۸)

- (۱) بدست آوردن - بکار بُردن (۲) دلارام - پیشاهنگ (۳) دانشسرایعالی - جنابعالی (۴) هم‌راهی - همنشین